

ROZSTANIA • OBITUARIES

PROF. DR HAB. WANDA MARTA LASOTA
(1925 – 2003)

(fot./phot. A. Kurnatowski)

Wanda Lasota (z domu Październiak) urodziła się 12 września 1925 roku w Bobrownikach na Śląsku. W wieku siedemnastu lat została wywieziona do pracy przymusowej w gospodarstwie rolnym na terenie Niemiec. Pracowała tam ponad rok, po czym z powodu ciężkiej choroby wróciła do Polski. W 1948 r. uzyskała świadectwo dojrzałości w żeńskim gimnazjum w Tamowskich Górach, a cztery lata później dyplom magistra farmacji w Akademii Medycznej w Łodzi. Po ukończeniu studiów w teście uczelni rozpoczęła pracę naukową i dydaktyczną w Katedrze Nauki o Środkach Spożywczych (obecnie Zakład Bromatologii). Pracowała tam aż do emerytury, tj. do roku 1995; w latach 1989 – 1995 jako kierownik tej jednostki.

W roku 1961 obroniła pracę doktorską pt.: „Układ cholina wolna – cholina związana w czasie przechowywania i dojrzewania produktów spożywczych”.

Wyniki badań pracy habilitacyjnej Wandy Lasoty pt. „Badania krowiaka podwiniętego *Paxillus involutus* (Batsch) Fr. w związku z oceną przydatności tego grzyba do celów spożywczych” (1969 r.) pozwoliły autorytatywnie uznać ten gatunek za toksyczny dla człowieka. Wykryła w krowiaku podwiniętym muskarynę i acetylocholinę.

Pani profesor zajmowała się w swoich badaniach składem chemicznym produktów spożywczych, wartością odżywczą i toksykologią wielkoowocnikowych grzybów pochodzących zarówno ze stanowisk naturalnych, jak i uprawianych, również radioaktywnością grzybów i zawartością w nich metali ciężkich: rtęci, kadmu i ołowiu. Udowodniła, że białko grzybów (pieczarki, borowika, kurki, podgrzybka, maślaka, koźlarza) jest niepełnowartościowe; zawiera niski poziom aminokwasów egzogennych. Stwierdziła wysoką zawartość w grzybach ważnych dla żywienia pierwiastków, w tym szczególnie żelaza i kobaltu, także obecność w nich witaminy B₁₂, bądź jej analogów. Badala również układy enzymatyczne występujące w grzybach. Zwróciła uwagę na grzyby wielkoowocnikowe dziko rosnące jako wskaźniki zanieczyszczenia środowiska metalami, a także jako biowskaźniki w badaniu radioaktywnych zanieczyszczeń w ekosystemach leśnych.

Pani profesor jest autorką 130 prac doświadczalnych i podręcznika *Diagnostyka laboratoryjna zatruc grzybami* (wspólnie z Marią Klawitter, dwa wydania: 1978 i 1988). Pod jej kierunkiem wykonano szereg ekspertyz z zakresu badań żywności. Jako specjalista jakości zdrowotnej grzybów wielkoowocnikowych uczestniczyła w zespole opracowującym projekt rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w sprawie nadzoru sanitarnego nad wprowadzeniem na rynek grzybów świeżych, przetworów grzybowych oraz nad technologią przetwórstwa grzybów. Współpracowała z Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie i Instytutem Warzywnictwa w Skierniewicach.

Uczestniczyła w licznych zjazdach naukowych krajowych i zagranicznych, na których wygłosiła ok. 100 referatów. Zorganizowała dwa Krajowe Zjazdy Mikologiczne w Łodzi: V i VIII, brała także udział w organizacji pozostałych.

Była członkiem redakcji kwartalnika *Bromatologia i Chemia Toksykologiczna*. Należała do Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Toksykologicznego, Nauk Żywnościowych, Higienicznego, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Od roku 1992 piastowała funkcję przewodniczącej Sekcji Mikologicznej Polskiego Towarzystwa Higienicznego. Była współzałożycielką tej Sekcji. Do Łódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego wstąpiła w roku 1970,

a w 1992 roku do sekcji mikologicznej tego Towarzystwa. W roku 1994 wygłosiła w Łódzkim Oddziale PTB referat pt.: „Naturalne substancje toksyczne w żywności”. Była ponadto członkiem szeregu komitetów i komisji PAN: Komitetu Ekologii Człowieka, Komitetu Żywności Człowieka, Komitetu Chemii Analitycznej, Komisji Higieny Żywności i Żywności oraz Komisji Bromatologicznej.

Profesor Wanda Lasota pełniła w łódzkiej Akademii Medycznej liczne odpowiedzialne funkcje. W latach 1972 – 1981 była prodziekanem do spraw nauki, w latach 1987 – 1993 dziekanem Wydziału Farmaceutycznego, a w latach 1984 – 1986 i 1993 – 1995 była dyrektorem Instytutu Badania Środowiska i Bioanalizy. Poza tym w latach 1985 – 1987 pracowała w Radzie Wyższego Szkolnictwa Medycznego przy Ministerstwie Zdrowia i Opieki Społecznej.

Pani profesor zajmowała się także pracą dydaktyczną, prowadząc zajęcia dla studentów farmacji. Pod jej kierunkiem wykonano ok. 160 prac magisterskich. Profesor Lasota jest współautorem pięciu wydań skryptu do ćwiczeń z bromatologii. Ponadto zajmowała się szkoleniem podyplomowym jako kierownik i wykładowca kursów „Zasady zapobiegania zatruciom grzybami i diagnostyka zatruc” organizowanych przez Centrum Kształcenia Podyplomowego w Bydgoszczy, wykladała także na kursach z zakresu składu chemicznego grzybów, organizowanych przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej.

Była również popularyzatorem wiedzy bromatologicznej i mikologicznej. Ukazało się ok. 50 publikacji popularnonaukowych autorstwa pani profesor. Organizowała wystawy grzybowe, często wspólnie z prof. Marią Ławrynowicz. Jest także współautorką przewodnika „Zbierajmy grzyby”.

Za swoją działalność naukową, dydaktyczną i społeczną prof. W. Lasota była nagradzana wielokrotnie przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz rektora Akademii Medycznej. Otrzymała też liczne krzyże i medale: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Brązowy Medal „Za zasługi dla Obronności Kraju”, Medal 80-lecia Polskiego Towarzystwa Higienicznego, Medal 40-lecia Polski Ludowej, a także odznaczenia: Złotą Odznakę Honorową Polskiego Towarzystwa Higienicznego, odznaczenie „Za wzorową pracę w Służbie Zdrowia”, Honorową Odznakę miasta Łodzi, odznakę „Przyjacieli dziecka” oraz „Zasłużony dla Łódzkiej Akademii Medycznej”.

6 lutego 1997 roku Łódzkie Towarzystwo Naukowe zorganizowało sympozjum na temat: „45 lat pracy naukowej i dydaktycznej profesor Wandy Lasotowej”.

Pani profesor Wanda Lasota zmarła 19 lipca 2003 roku. Żegnamy osobę zasłużoną dla Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Łodzi, długoletniego członka Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Pani Profesor pozostanie w naszej pamięci nie tylko jako bromatolog, mikolog, farmaceuta, dziekan, ale również jako człowiek życzliwy, otwarty, uczynny i bezpośredni.

ŹRÓDŁA

- [1] FIJAŁEK J., GOLDSTEIN J., INDULSKI J., PYTLAS S. 1970. XXV lat Akademii Medycznej w Łodzi. *Ann. AM Lodzensis* **13**, Supl. 6.
- [2] HANISZ K. 1991. Prof. dr hab. Wanda Lasota profesorem zwyczajnym. *Farm. Pol.* **47**(2): 129–131.
- [3] JARONIEWSKI W., SYKULSKI J., HOLYŃSKI J., WĘDZISZ A., HANISZ K., NOWAKOWSKI J. (red.), 2001. Kto jest kim w farmacji polskiej. Pol. Tow. Farm., Zarząd Główny w Warszawie i Oddział w Łodzi, Łódź.
- [4] KURNATOWSKI A., WOŹNIAK L. 1994. Współcześnie i dawni profesoriowie, docenci i doktorzy habilitowani Akademii Medycznej w Łodzi. UM w Łodzi, Łódź.
- [5] MIREK Z., MUSIAŁ L., WÓJCIK J. J. (red.). 1995. Kto jest kim w botanice polskiej. *Polish Bot. Stud. Guidebook Ser. 14.*, Polish Academy of Science. W. Szafer Institute of Botany, Kraków.
- [6] WOŹNIAK L., BERNER J., MŁODECKI H. (red.), 1985. 40 lat Akademii Medycznej w Łodzi (1945–1985). *Ann. AM Lodzensis*, Supl. **26**: 551–558.

WAŻNIEJSZE PUBLIKACJE PROF. WANDY LASOTY

- [1] BEM H., LASOTA W., KUŚMIEREK E., WITUSIK M. 1990. Accumulation of ¹³⁷Cs by mushrooms from Rogoźno area of Poland over period 1984–1988. *J. Radiol. Nucl. Chem. Letters* **145**(1): 39–46.
- [2] BRODZIŃSKA Z., LASOTA W. 1981. Skład chemiczny grzybów uprawowych. Cz. I. Pierścieniak *Stropharia rugoso-annulata* Farlow ex Murr. *Bromat. Chem. Toksykol.* **14**(3–4): 229–238.
- [3] FLORCZAK J., LASOTA W. 1995. Wchłanianie i wiązanie kadmu przez bocznika ostrygowatego (*Pleurotus ostreatus* Jacq. ex F. Quel) w warunkach uprawy. *Bromat. Chem. Toksykol.* **28**(1): 17–23.
- [4] KLAWITTER M., LASOTA W. 1978. Diagnostyka laboratoryjna zatruc grzybami. PZWL, Warszawa.
- [5] LASOTA W. 1988. Absorption and binding toxic metals (Hg, Cd, Pb) by *Agaricus bisporus*. Food Safety and Health Protection. *Monografia IPRH*, Rzym.
- [6] LASOTA W. 1989. Skład chemiczny grzybów uprawowych. Cz. III. Twardziak jadalny (Shii – take) *Lentinus edodes* (Berk) Sing. *Bromat. Chem. Toksykol.* **22**(3–4): 167–171.
- [7] LASOTA W. 1992. Czynniki wpływające na jakość zdrowotną grzybów uprawowych. *Problemy Higieny* **36**: 5–9.
- [8] LASOTA W., FLORCZAK J. 1991. Wpływ warunków

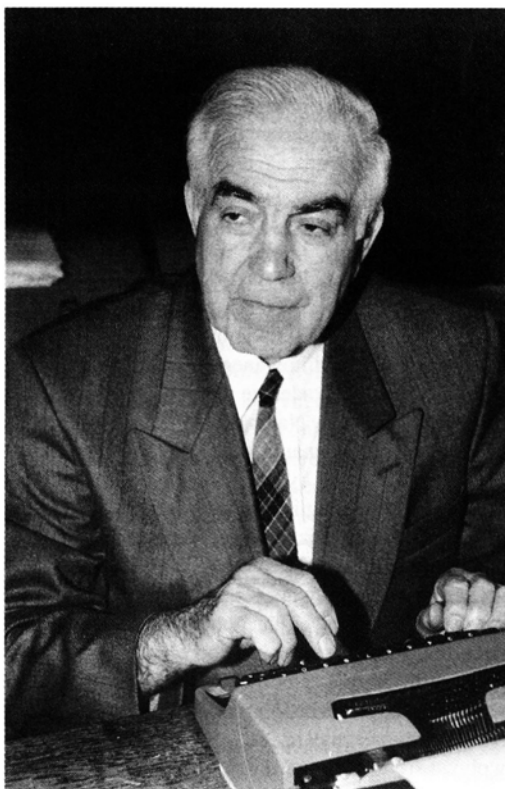
- uprawy na akumulację niektórych substancji toksycznych w grzybach. Cz. II. Wchłanianie i wiązanie ^{203}Hg przez pieczarkę dwuzarodnikową (*Agaricus bisporus* Lange) i bocznika ostrygowatego (*Pleurotus ostreatus* Jacq.; Fr. Kumm). *Brom. Chem. Toksykol.* **24**(1): 67.
- [9] LASOTA W., FLORCZAK J., KARMAŃSKA A. 1990. Wpływ warunków uprawy na akumulację niektórych substancji toksycznych w grzybach. Cz. I. Obserwacje procesu wchłaniania Hg, Cd, Pb, Zn przez pieczarkę dwuzarodnikową (*Agaricus bisporus* Lange) i bocznika ostrygowatego (*Pleurotus ostreatus* Jacq. Fr. Kumm). *Bromat. Chem. Toksykol.* **23**(3-4): 95-99.
- [10] LASOTA W., KLAWITTER M. 1988. Diagnostyka laboratoryjna zatruc grzybami. PZWL, Warszawa.
- [11] LASOTA W., KLAWITTER M. 1992. Zbierajmy grzyby. Oficyna Wydawnicza „Ostoja”. Warszawa.
- [12] LASOTA W., MŁODECKI H., WIŚNIEWSKA – ŁUBA M. 1967. Wartość odżywcza potraw z pieczarek. Cz. I. Strawność substancji azotowych pieczarek w zależności od sposobu ich przyrządzania. *Roczniki Państwowego Zakł. Higieny* **18**(2):231-236.
- [13] LASOTA W., SYLWESTRZAK J. 1982. Skład chemiczny grzybów uprawowych. Cz.II. Bocznik ostrygowaty (*Pleurotus ostreatus* Fr. ex Jacquin) i jego odmiana florzydka (*P. florida* Eger). *Bromat. Chem. Toksykol.* **15**(1-2): 1-10.
- [14] LASOTA W., SYLWESTRZAK J. 1989. Enzymy celulozyne grzybów. *Bromat. Chem. Toksykol.* **22**(2): 73-79.
- [15] MŁODECKI H., LASOTA W., MAJEWSKA A. 1967. Wartość odżywcza potraw z pieczarek. Cz. V. Zawartość aminokwasów egzogennych, wapnia, fosforu, żelaza oraz substancji tłuszczowej w pieczarce dwuzarodnikowej (*Agaricus bisporus* Lange). *Roczniki Państwowego Zakł. Higieny* **18**(6), 743-748.
- [16] MONIKOWSKI K., LASOTA W. 1963. Index cholinique. Méthode nouvelle de détermination de l'état de traicheur des produits alimenta res. *Rev. Ferm. Ind. Aliment.* **18**(5):153-159.

Emilia ANDRZEJEWSKA-GOLEC

PROFESOR DR KAROL MAŃKA (1915-2003)

Dnia 29 października 2003 r. zmarł prof. zwyczajny dr Karol Henryk Mańka, członek rzeczywisty PAN, doktor *honoris causa* Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu. Pogrzeb odbył się 4 listopada na cmentarzu parafii p.w. św. Jana Vianney w Poznaniu. W ostatniej, ziemskiej drodze towarzyszyła Zmarłemu córka i krewni oraz współpracownicy i liczne grono zaprzyjaźnionych leśników i mykologów ze wszystkich ośrodków akademickich Polsce, a także studenci.

Karol Henryk Mańka urodził się 7 stycznia 1915 roku w Wyrach na Górnym Śląsku. Świadectwo dojrzałości uzyskał w Gimnazjum Klasycznym w Miko-

łowie. Studia wyższe odbył w latach 1934-1938 na wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Pracę dyplomową wykonał pod kierunkiem prof. dr Karola Zaleskiego.

Po krótkim okresie pracy w Państwowej Szkole Ogródnictwa w Poznaniu, wybuch II wojny światowej zmusił go do powrotu na Śląsk. W 1940 r. K. Mańka został wezwany do podpisania „volkslisty”; odmówienie podpisu spowodowało jego aresztowanie i osadzenie w KL Dachau, a następnie Sachsenhausen. Po zwolnieniu z obozu pod koniec tego samego roku, został przekazany do sudeckiego nadleśnictwa Langwaltersdorf (koło Wałbrzycha). Pracował tam jako robotnik leśny do końca wojny.

W 1945 r. po paru miesiącach pracy w Nadleśnictwie w Pszynie, a później w Leśnym Ośrodku Szkoleniowym w Kuźni Nieborowickiej, otrzymał od prof. K. Zaleskiego propozycję podjęcia pracy na stanowisku starszego asystenta, przy Katedrze Botaniki Ogólnej i Fitopatologii Uniwersytetu Poznańskiego. W 1951 r. uzyskał stopień doktora nauk leśnych. Od 1954 r., jako docent, kierował powołanym w tym czasie Zakładem Fitopatologii Leśnej, z czasem Katedrą Fitopatologii Leśnej Akademii Rolniczej.

W 1963 r. Karol Mańka otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1970 r. – profesora zwyczajnego. W 1969 r. został członkiem korespondentem PAN, a w 1980 r. członkiem rzeczywistym PAN.

Jego dorobek naukowy obejmuje ponad 100 publikacji oraz podręcznik akademicki *Fitopatologia leśna* (5 wydań).

W dziedzinie dydaktyki dał K. Mańka początek nowym przedmiotom, które weszły do programu nauczania na uczelni. Pod jego kierownictwem ukończyło studia ponad 100 magistrów, wypromował 16 doktorów, wśród nich siedmiu uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego, a czterech tytuł profesora. Przez dwie kadencje pełnił K. Mańka funkcję Prorektora do Spraw Nauczania (1965–1969) Akademii Rolniczej w Poznaniu.

Życie K. Mańki było całkowicie poświęcone pogłębianiu fitopatologii. Jako pierwszy w Polsce zbadał opieńkową zgniliznę korzeni drzew oraz epifitozę holenderskiej choroby wiązków. Wyniki tych badań wykazały ogromny wpływ środowiska na odporność drzew. W związku z tym opracował metodę badań nazwaną „metodą szeregów biotycznych” pozwalającą określić wpływ środowiska, głównie gleby, na wzrost i patogenność grzybów dla roślin. Jest to oryginalne osiągnięcie, dające początek badaniom wpływu środowiska na powstawanie i przebieg chorób zakaźnych roślin. Metoda ta jest wykorzystywana w wielu ośrodkach naukowych w Polsce, a także za granicą. Służy to również poznawaniu ekologii grzybów glebowych.

Osiągane przez K. Mańkę wyniki badań, również przy wykorzystaniu własnych metod, przyczyniły się do przyznania mu w 1960 r. stypendium Fundacji Rockefellera. Dzięki temu K. Mańka uczestniczył w badaniach naukowych w Anglii, Kanadzie oraz w Stanach Zjednoczonych.

Z inicjatywy K. Mańki i dzięki Jego zaangażowaniu w prace organizacyjne, w 1971 r. powstało Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne – należące do Międzynarodowego Towarzystwa Fitopatologicznego oraz do Europejskiej Fundacji Fitopatologicznej (1990 r.). Przez 25 lat był K. Mańka prezesem tego Towarzystwa i starał się stworzyć odpowiednie czasopismo. Początkowo ukazywały się tomy *Postępów Nauk Rolniczych* z podtytułem *Phytopathologia Polonica*, a od 1991 r. jest to już osobne czasopismo, w języku angielskim, pod podanym tytułem.

K. Mańka był zwolennikiem aktywności naukowej na polu badań, jak i zwolennikiem wymiany myśli twórczej – dlatego organizował konferencje i spotkania naukowe w terenie.

Za zasługi na polu nauki i dydaktyki K. Mańka

został odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem im. Michała Oczapowskiego (Wydz. V PAN), medalem im. Karola Linneusza (Szwecja) oraz Złotą Honorową Odznaką Polskiego Towarzystwa Leśnego.

Dla mnie Karol Mańka był kolegą-przyjacielem przez 50 lat. Poznaliśmy się na zebraniu na Uniwersytecie Warszawskim, zaproszeni przez Panią (obecnie profesor) Alinę Skirgiełło. Spotkanie to miało na celu zorganizowanie współpracy botaników i leśników z całej Polski, zajmujących się grzybami.

Z K. Mańką połączyło mnie podobieństwo zainteresowań oraz sposób prowadzenia badań. W latach 50. był On często we Wrocławiu w Katedrze Fitopatologii Akademii Rolniczej, aby zapoznać się z prowadzonymi tam badaniami, głównie nad mykoryzą. Efektem była nasza wspólna praca pt. „Próba mykologicznej analizy korzeni świerka (*Picea excelsa*)” opublikowana w 1958 r. w *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*. Odbiliśmy również wycieczkę w Góry Bardzkie w Sudetach ze względu na Jego zainteresowania jako leśnika. Spotkania nasze odbywały się ponadto w Poznaniu i w stacjach terenowych oraz Warszawie, Krakowie i Lublinie, na zebraniach towarzyszów naukowych oraz przy okazji posiedzeń związanych z oceną osiągnięć naukowych młodych fitopatologów.

Spotkania pogłębiały nasze przyjaźń. Ostatni raz był Karol Mańka we Wrocławiu 4.XI.2000 r. i brał czynny udział w jubileuszu 50-lecia mojej pracy naukowej.

Odszedł Drogi Przyjacieli, którego wspominam nie tylko jako zasłużonego dla nauki, ale jako życzliwego człowieka, który w stosunku do ludzi kierował się sercem. Będą o nim również pamiętać następne pokolenia.

Wanda TRUSZKOWSKA

PROF. DR JERZY CZOSNOWSKI (5 III 1922–6 VI 1976)

Jerzy Czosnowski urodził się w 1922 roku w Swarzędzu k. Poznania. Botaniką zainteresował się już w I klasie gimnazjum (był uczniem Gimnazjum Św. Marii Magdaleny w Poznaniu). Utrzymywał kontakt z Zakładem Botaniki Systematycznej Uniwersytetu Poznańskiego, korzystając z pomocy dr F. Krawca.

Po wysiedleniu rodziny przez Niemców w 1940 roku znalazł się w Krakowie, gdzie był zatrudniony

w Dyrekcji Kolejowej jako kreślarz, ale rozwijał nadal swoje zainteresowania botaniczne. Dzięki profesorowi Władysławowi Szaferowi podjął badania w dziedzinie algologii pod kierownictwem prof. Jadwigi Wołoszyskiej w Instytucie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pracował nad florą glonów okolic Krakowa w skromnym laboratorium domowym. Od stycznia do czerwca 1944 roku pracował w Zakładzie Ichtiologii i Rybactwa jako praktykant pod kierunkiem dr Karola Starmacha.

W czerwcu 1944 roku przeniósł się do Zakopanego i rozpoczął obserwacje drobnych zbiorników wodnych (kałuż okresowo wysychających). W laboratorium domowym i w Muzeum Tatrzańskim prowadził badania nad glonami północnej strony Tatr. Opisał nowe gatunki wiciowców i wyniki tych prac opublikował po wojnie.

Studia biologiczne rozpoczął na Uniwersytecie Poznańskim w maju 1945 roku. Już w czerwcu tego roku na wniosek prof. Adama Wodziczki został przeniesiony na III rok studiów. We wrześniu tegoż roku został mianowany młodszym asystentem w Zakładzie Botaniki Ogólnej Uniwersytetu Poznańskiego. Dyplom magistra uzyskał 28 kwietnia 1947 roku. Za pracę magisterską p.t. „Materiały do flory wiciowców

Polski” otrzymał nagrodę Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

W tym okresie J. Czosnowski zainteresował się fizjologią roślin i nową wówczas metodą hodowli tkanek roślinnych *in vitro*. W celu zapoznania się z tą metodą wyjechał w 1948 roku do Paryża, do pracowni prof. Gauthiereta. Po powrocie do kraju w sierpniu 1948 roku kontynuował ten kierunek badań w Zakładzie Botaniki Ogólnej. Najważniejszymi osiągnięciami z tego okresu były badania nad gospodarką witaminową, charakterystyką biochemiczną i fizjologiczną tkanek normalnych i tumorowych. Dzięki pionierskiej działalności profesora Polska była w tej części Europy pierwszym krajem, w którym metoda hodowli tkanek *in vitro* została wprowadzona i była rozwijana.

W 1949 roku J. Czosnowski obronił pracę doktorską z dziedziny fizjologii: „Charakterystyka fizjologiczna i anatomiczna trzech typów tkanek *Vitis vinifera* hodowanych *in vitro*” i we wrześniu 1952 roku został powołany na kierownika Katedry Botaniki Ogólnej.

24 grudnia 1954 roku przyznano mu tytuł zastępcy profesora, w 1955 r. profesora nadzwyczajnego i w tymże samym roku został powołany na stanowisko kierownika Katedry Fizjologii Roślin, wyłonionej z Zakładu Botaniki Ogólnej.

W 1955 roku profesor brał udział w Zjeździe Fizjologów Roślin w Leningradzie. W 1957 roku wyjechał na trzy miesiące do Madison, USA do pracowni Patologii Roślin Uniwersytetu Wisconsin. W 1960 roku wyjechał do Halle do prof. Mothesa. W 1961 roku został zaproszony do wygłoszenia cyklu odczytów na Uniwersytecie w Uppsali w Szwecji. W 1964 roku przebywał w Algierii, gdzie pracował przez 1 rok jako wykładowca fizjologii roślin na Uniwersytecie w Oranie.

W latach 60. badania profesora Jerzego Czosnowskiego koncentrowały się wokół metabolizmu siewek we wczesnych stadiach ich rozwoju. Badania prowadzone były metodą hodowli *in vitro* izolowanych zarodków i dotyczyły gospodarki wodnej, gospodarki azotowej i zmian w składzie enzymatycznym podczas rozwoju, przynosząc wyniki liczące się w skali światowej.

W tym też okresie współpracował z Zakładem Genetyki Roślin PAN i wykładał również fizjologię na Uniwersytecie im. M. Kopernika w Toruniu. W 1963 r. został powołany na członka Komitetu Botanicznego PAN, a pod koniec 1969 roku na członka Rady Naukowej Zakładu Genetyki PAN.

W roku 1973 Rada Państwa nadała Jerzemu Czosnowskiemu tytuł profesora zwyczajnego. W czasie swojej stosunkowo krótkiej działalności naukowo-dydaktycznej wypromował ponad 100 magistrów i 8 doktorów.

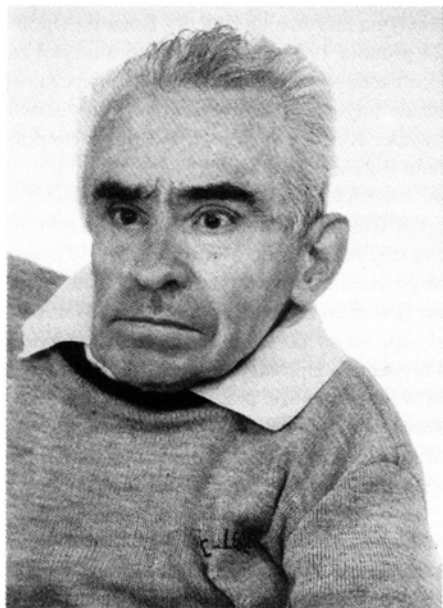
Niestety, Jego kariera naukowa została przerwana przez niespodziewaną, przedwczesną śmierć, która pozostawiła w żalu Jego współpracowników i studentów oraz w bólu Jego rodzinę.

Eligiusz CZOSNOWSKI

ROCZNICE JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

70-LECIE URODZIN PROF. DR HAB.
KAZIMIERZA KARCZMARZA

70th anniversary of Professor Kazimierz
Karczmarz's birth

W ubiegłym roku minęło 70 lat od urodzin wybitnego botanika – briologa, prof. Kazimierza Karczmarza. Urodził się 7 maja 1933 r. w Woli Sernickiej na Lubelszczyźnie. Babka ze strony matki pochodziła z długowiecznej, zasobnej rodziny Serwinów, która wydała cztery pokolenia wybitnych lekarzy, a wuj Hieronim w 1920 r. uczestniczył w działaniach armii gen. E. Rydza-Śmigłego w Kijowie i pod Gołębiem nad Wieprzem. K. Karczmarz szkołę podstawową ukończył w rodzinnej miejscowości, a Liceum Ogólnokształcące w Lubartowie. W latach 1952–1957 studiował na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwer-

sytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, uzyskując stopień magistra w zakresie botaniki. Mchy poznał jako student pod kierunkiem prof. Bronisława Szafrana w Instytucie Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Już na ostatnim roku studiów podjął pracę w charakterze asystenta w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin UMCS, którym kierował wówczas prof. Józef Motyka. W 1962 r. otrzymał stopień doktora na podstawie pracy pt. „Mchy Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego”, której recenzentami byli: prof. Bronisław Szafran i prof. Irena Rejment-Grochowska. Habilitował się w 1972 r. na podstawie rozprawy pt. „A monograph of the genus *Calliergon* (Sull.) Kind.” W latach 1961–1963 był starszym asystentem, od 1963 r. do 1972 r. – adiunktem, w latach 1972–1978 – docentem, następnie od 1978 r. do 1991 r. był profesorem nadzwyczajnym, a od 1991 r. jest profesorem zwyczajnym. Po odejściu prof. Dominika Fijałkowskiego na emeryturę w 1992 r. objął kierownictwo Zakładu Systematyki Roślin UMCS i piastował tę funkcję przez 11 lat. Jednocześnie sprawował funkcję kuratora Zielnika roślin zarodnikowych i nasiennych. W tym czasie wydawał trzy serie eksykatów: Charophyceae Poloniae Exs., Reg. Lublinensis, Fasc. I-II, Hepaticae Exs. Palatinatus Lublinensis, Fasc. I-II i Musci Exs. Palatinatus Lublinensis, Fasc. I-V.

Prof. K. Karczmarz specjalizował się w zakresie briologii, ale interesował się również ramienicami, roślinami naczyniowymi, historią botaniki, ewolucjonizmem i paleobotaniką (karbon i górna kreda, plejstocen). Badania terenowe oraz zielnikowe prowadził przede wszystkim na Lubelszczyźnie i wielu innych regionach Polski, a także za granicą. W latach 1972–1990 kierował długoletnimi badaniami nad wpływem Tarnobrzskiego Kombinatoru Siarkowego na sąsiednie lasy. Brał udział w pracach wielu komitetów redakcyjnych o charakterze ogólnokrajowym, m. in. przy opracowaniu przez Instytut Botaniki PAN *Atlasu rozmieszczenia roślin zarodnikowych Polski* (Seria Mchy – Musci). W ramach międzynarodowych działań na rzecz ochrony przyrody i środowiska opracował zagadnienie przemian flory mszaków Polski od najstarszego plejstocenu do współczesności oraz zanikania relikwiotw mchów torfowiskowych. Wspólnie z prof. Janem Bystrkiem zajmował się bioindykacyjnymi właściwościami flory epifitów Wyżyny Lubelskiej i Roztocza.

Efektom pracy dydaktycznej prof. Karczmarza było wypromowanie 3 doktorów, 101 magistrów i 3 licencjuszy. Kierował też 8 stażystami w zakresie briologii, paleobotaniki i fikologii (Charophyta) z ośrodków krajowych i zagranicznych. Prowadził wy-